

Espoo Bembölen myllynpaikka 999000336

Tarkastuskäynti Bembölen myllynpaikalle tehtiin Espoon kaupunginmuseon/Tryggve Gestrin pyynnöstä (sähköposti 22.9.2009). Maastokäyntiä ei saatu ajoitetuksi syksyyn 2009 mutta kevät 2010 osoittautui erittäin sopivaksi kohteen havainnointiin. Kasvillisuus ei ollut puhjennut lehteen ja kevättulvan ulottuvuutta rakenteisiin päästiin arvioimaan erittäin hyvin tulvajälkien perusteella. Vesi näyttää tulva-aikana nousevan kohtalaisen korkealle. Espoon kaupunki on suunnitellut kohteen hoitoa vuonna 2007. Hoito on tulloin jäänyt toteuttamatta. Kohteelle on toivottu hoitoa kansalaisten aloitteesta vuonna 2007 ja 2009.

1) Kohteen kuvaus ja rakenteiden kunnostustarve:

Muinaisjäännöksen kivirakenteet ovat maastohavaintojen perusteella kohtalaisessa kunnossa. Myllyrauniot on tehty harmaakivestä laastilla muuraten ja laasti on pääosin murentunut kivien välistä pois. Ikkuna-aukkojen ja oviaukkojen yläosissa sekä muurien yläpinnoissa oli selvästi havaittavissa lohcareiden putoamista. Rakenteet ovat pääosin vaaralliset: muurien päällä ei tule liikkua eikä ovi- tai ikkuna-aukoista kulkea. Ovi- ja ikkuna-aukot tulisi tukea teräsrakentein, jos niiden halutaan säilyvän. Muurit tulevat tarvitsemaan muuriankkureita ja laastikorjauksia tai syvätyttöä, jos niiden halutaan säilyvän nykyisellään.

Patorakenteet on tehty kylmämuuraamalla ja ne ovat kohtalaisessa kunnossa. Alapadon rakenteet ovat kohtalaisen laajat ja ylempään myllyrakennukseen liittyy kiinnostavia vedenohjausrakenteita. Rakenteita murtavat pääasiassa veden liike tulva-aikoina ja virtauksen kasaamat jääpadot kevät aikaan. Kaikkiaan vesiuomat ja -järjestelyt vaikuttivat melko hyväkuntoisilta eikä niihin ole suositeltava kajota. Patorakenteiden korvaus on perusteltua keskittää niihin kohtiin, mihin veden voima keskittyy. Korjaustoimina suositellaan uudelleen latomista ja tukemista esim. muuriankkurein.

Kohteessa on yksi kohtalaisikuntonen lautasilta yli joen. Silta on kallistunut, liikkunut paikaltaan ja muutama lauta on rikki. Perusrakenne tuntui kohtalaisen tukevalta, mutta hieman silta notkuu. Valmistusmateriaalina näytti olevan kyllästetty lauta ja puhelinpylväsrunko. Sillan korjaaminen ja kohottaminen on perusteltu toimenpide.

Maastokäynnillä todettiin myös, että kohde on tyypillistä reheväkasvuista jokilaaksoympäristöä. Valtapuusto on lehtipuustoa, missä seassa on jonkin verran kuusta. Pensaskerros on tiheä, lehtipuustoinen, ja kenttäkerroksessa on runsaasti heinävartisia lajeja. Maassa on paljon kaatuneita puita ja osa valtapuustosta oli kärsinyt lumivaurioista.

2) Kasvillisuuden käsittelytarve:

Kohteessa on suositeltava tehdä erittäin varovainen kasvillisuuden käsittely. Maanpinnan päältä raivataan pois ristiin kaatuneet rungot mutta ei maapuita. Kuuset poistetaan koko alueelta. Valtapuuston katkenneet haarat poistetaan. Rakenteissa kasvaa puustoa poistetaan harkiten, sillä osa puustosta näyttää tukevan seinä muurien pystyssä pysymistä.

Pensaskerroksessa tehdään varovainen harvennus, noin 1/3 poisto polkujen vierustoilta kulun ohjaamiseksi pysyville reitelle.

3) Merkintätarve:

Kohteessa on poluston havainnoinnin perusteella kohtalainen käyttö, mm. muureille ja patorakenteille näytetään kulkevan ja niiden päällä kiipeiltävän. Kohde on perusteltua merkitä sortumavaara- ja putoamisvaara-kylteillä. Jos kohdetta kunnostetaan, kohteeseen on perusteltua laittaa opastaulu.

4) Muuta:

Kohteelle on perusteltua tehdä hoito- ja käyttösuunnitelma. Suunnitteluun on perusteltua liittää kohteen rakenteiden dokumentointi. Alueella asustaa äärimmäisen harvinainen purohyrrä, jonka säilyminen on otettava huomioon kaikissa toimenpiteissä. Suunnitelmat on tehtävä yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa ja hyväksyttävä siellä. Kaikki työ kohteessa on perusteltua toteuttaa miestyönä eikä maanpintaa tai karikekerroksia tahi vesiuomien reunoja tule vahingoittaa tai sekoittaa.

Raportin päiväys ja laatija:

28.4.2010 Päivi Maaranen

Liitteet:

Liite 1: sijaintikartta

Liite 2: rakennekartta

Liite 3: kohteen kuvaus

Liite 4: ympäristökeskuksen lausunto purohyrrää koskien 8102/721/2003

Liite 1: sijaintikartta

Espoo Bembölen myllynpaikka

Tarkastus 27.4.2020, tarkastusraportti 28.4.2010 P. Maaranen

Muinaisjäännösten hoitorekisterin tunnus 999000336

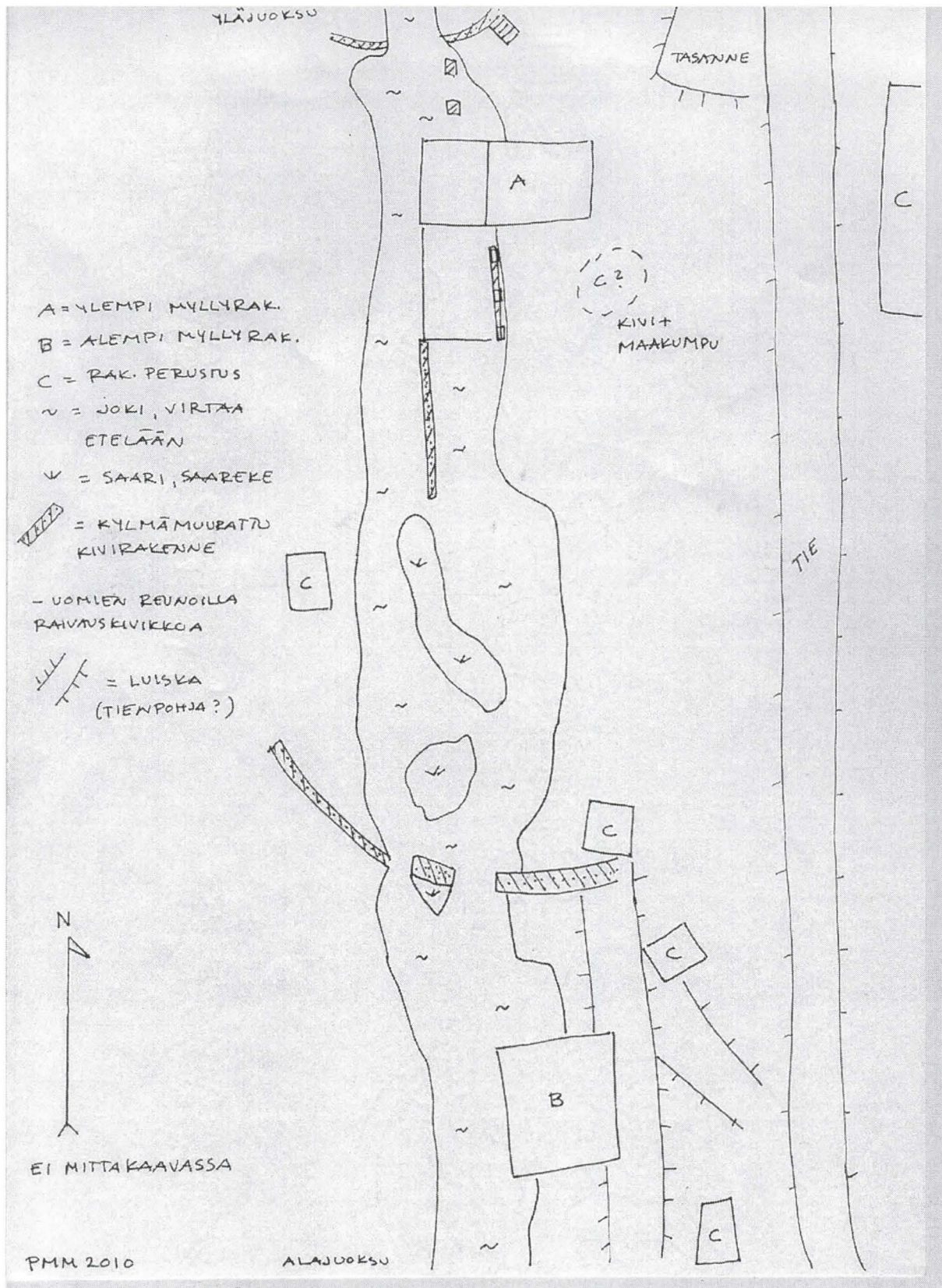
Karttapaikka

Liite 2: rakennekartta

Espoo Bembölen myllynpaikka

Tarkastus 27.4.2020, tarkastusraportti 28.4.2010 P. Maaranen

Muinaisjäännösten hoitorekisterin tunnus 999000336

Liite 3: kohteen kuvaus

Espoo Bembölen myllynpaikka

Tarkastus 27.4.2020, tarkastusraportti 28.4.2010 P. Maaranen

Muinaisjäännösten hoitorekisterin tunnus 999000336

Muinaisjäännöstyyppi:

työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus:

historiallinen

Koordinaatit (alueen keskikoordinaatti):

6681472 /3370603 (yhtenäiskoordinaatit)

Yleiskuvaus:

Bembölen myllynpaikka on Bodominjärvestä Oitvikenistä etelään laskevan joen varressa Solkullan eteläpuolella ja Kehä I pohjoispuolella olevassa jokilaaksossa sijaitseva kahden myllyraunion, usein rakennusperustojen, patojäänteiden sekä tieluiskien muodostama kokonaisuus.

Myllyjen länsipuolella tien varressa on lisäksi suuremman uunillisen rakennuksen perustus, tasanne ja vanhoja viljelysaloja pitkänomaisine peltosarkoineen ja ojineen. Alueella on ilmeisesti myös myllytoimintaan liittyviä puurakennuksia säilyneinä.

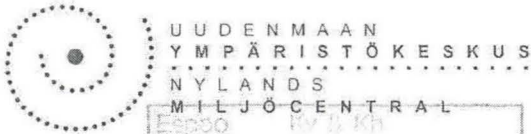
Bembölen myllynpaikan on arvioitu olevan jopa keskiaikainen mutta varmasti myllykäytössä 1700-luvulta eteenpäin. Myllytoimintaa on ollut vuoteen 1929, jolloin mylly paloi.

Myllynpaikka on tyypillinen rehevän jokilaakson runsasravinteinen, lehtipuustoa voimakkaasti kasvava alue. Keväiset jokitulvat nostavat lyhytaikaisesti veden korkealle. Rauniot ovat melko huonokuntoiset ja kävijänäkökuilmasta osittain vaaralliset; raunioiden päällä ei tule kiipeillä eikä aukoista kulkea läpi.

Alueella on tärkeitä luontoarvoja, joista on erikseen tehty selvitys.

Muut koordinaattitiedot:

ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatit	6678667.000	370486.000
ETRS-TM35 -tasokoordinaatit	6678667.000	370486.000
ETRS-GK _n -tasokoordinaatit	6679092.422	25481260.271
	60.22413309	24.66187182
ETRS89 maantiet. koord. (~WGS84)	60° 13.448'	24° 39.712'
	60° 13' 26.879"	24° 39' 42.739"

Espoo
Esbo
24-02-2004
8102/721
Dno
2003

PÄÄTÖS

1 (4)

Helsinki 23.2.2004

Dnro

UUS-2003-L-907-254

Annettu julkipanon jälkeen

No LUO 235

ASIA

Erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajojen määrittäminen

ASIAN VIREILLETULO

4.12.2003

KOHDE

Kunta: Espoo/49
Kaupunginosa: Karhusuo/72
Kiinteistö: Puistoalue P 4
Maanomistaja: Espoon kaupunki

Liitekarttaan merkityn luonnonsuojelulain 47 §:ssä tarkoitetun erityisesti suojeltavan lajin, purohyrrän (*Bembidion monticola*), esiintymispaikka sijaitsee Keski-Espoossa Kehä III:n pohjoispuolella. Äärimmäisen uhanalaisen kovakuoriaislajin esiintymispaikan rajauksen pinta-ala on 1,1 hehtaaria. Espoon esiintymä on purohyrrän ainoa nykyisin tunnettu esiintymä Suomessa.

Purohyrrän esiintymä on varjoisassa lehdossa vuolaasti virtaavan Glom-sinjoen varressa. Lehtopurolaakson kasvillisuus on monipuolista ja pienipiirteisesti vaihtelevaa. Puusto on pääosin harmaaleppää, vaahteraa ja tuomea, joen länsipuolella esiintyy myös runsaasti kuusta. Kenttäkerroksessa esiintyy eri lehtotyypeille ominaisia lajeja.

Maakiitäjäisiin kuuluva purohyrrä elää vesirajassa, jossa se saalistaa pieniä maaperäeläimiä ja muuten piileskelee kivien alla. Purohyrrä talvehtii aikuisena tulvarajan yläpuolella metsässä, maassa lahoavien lehtipuiden oksien kaarnan alla ja lehtikarikkeessa. Laji on lentokykyinen ja saattaa viettää osan elinkiertoaan muissa elinympäristöissä.

LAUSUNNOT

Helsingin yliopiston Populaatiobiologian osasto on esittänyt lausunnoissaan 4.12.2003 muun muassa, että purohyrrän esiintymä Espoossa rajattaisiin. Espoon pieni, mahdollisesti noin 50 yksilön esiintymä on lajin ainoa tunnettu esiintymä Suomessa nykyään. Suomen hyönteistieteellinen seura ja Societas Pro Fauna et Flora Fennica ovat rahoittaneet Helsingin yliopistossa tehtäviä tutkimuksia esiintymästä. Populaatio saattaa olla hyvin merkityksellinen myös Euroopan mittakaavassa, koska laji esiintyy muutamina pieninä eristyneinä populaatioina muutamassa maassa Pohjois-Euroopassa. Laajempia esiintymiä löytyy lähinnä Kaukasus-vuoristosta ja Englannista.

Lajin uhkatekijöitä ovat rakentaminen, kemialliset haittavaikutukset ja vesien rakentaminen. Puron elinympäristö on jo kärsinyt lisääntyneen virkistyskäytön ja roskaantumisen vuoksi. Lahoavan puuaineksen määrän väheneminen ja lisääntyvä valaistus saattavat myös vaikuttaa haitallisesti lajin säilymiseen alueella. On erittäin tärkeää lajille, että olosuhteet säilyvät ennallaan sen elinympäristössä; kivilohkareet pysyvät paikoillansa, savikerros säilyy, puro tulvii keväällä, vesi pysyy puhtaana, lahopuut säilyvät lähimaastossa ja metsikkö pysyy varjoisana. Virkistyskäyttöä ei tule ohjata puron läheisyyteen.

Uudenmaan maanmittaustoimisto toteaa lausunnossaan 13.1.2004, ettei sillä ole huomauttamista asiasta, koska ko. alue sijaitsee Espoon kaupungin pitämällä tonttirekisterialueella.

KUULEMINEN

Maanomistajaa on kuultu asiassa Uudenmaan ympäristökeskuksessa 29.12.2003 päivätyllä kirjeellä. Espoon kaupunginhallitus on esittänyt vastineessaan 13.2.2004, että kaupungilla ei ole huomauttamista erityisesti suojeltavan lajin, purohyrrän esiintymispaikan rajojen määrittämisestä. Mitä tulee lähialueiden ja Glomsinjoen yläjuoksun ranta-alueiden maankäyttöön ja rakentamiseen tulevaisuudessa sekä maankäytön mahdollisista vaikutuksista Glomsinjoen vesitalouteen, purohyrrän elinalueen läheisyys ja vaikutukset populaation elinoloihin tulee tarkastella tapauskohtaisesti.

UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN PÄÄTÖS

Uudenmaan ympäristökeskus päättää, että luonnonsuojelulain 47 § 1 momentissa ja luonnonsuojeluasetuksen 22 §:ssä tarkoitetun erityisesti suojeltavan lajin (purohyrrä, *Bembidion monticola*) säilymiselle tärkeän esiintymispaikan rajat määritellään liitekarttaan merkityllä tavalla.

Luonnonsuojelulain 47 §:n nojalla on liitekarttaan merkityn esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen kielletty.

Uudenmaan ympäristökeskus katsoo, että seuraavat toimet voivat hävittää esiintymispaikan tai heikentää sitä:

- rakennuksien, rakennelmien tai teiden ja polkujen rakentaminen;
- puron perkaaminen ja ruoppaaminen;
- ojitaminen tai muu alueen vesitalouden muuttaminen;
- maa-aineksien ottaminen tai maa- tai kallioperän vahingoittaminen;
- luontaisen kasvillisuuden, mukaan lukien puiden poistaminen, hävittäminen tai vahingoittaminen;
- selkärangattomien eläinten pyydystäminen, tappaminen ja kerääminen;
- moottoriajoneuvoilla ajo;
- maastopyöräily;
- leiriytyminen ja
- kaikenlainen muu toiminta, joka saattaa vaikuttaa epäedullisesti erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan säilymiseen alueella.

Erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikkaa voidaan hoitaa maanomistajan suostumuksella Uudenmaan ympäristökeskuksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

PERUSTELUT

Äärimmäisen uhanalaisen purohyrrän (*Bembidion monticola*) esiintymispaikka Espoossa on todettu vuonna 1991. Se on lajin ainoa nykyisin tunnettu esiintymispaikka Suomessa. Helsingin yliopiston ja Uudenmaan ympäristökeskuksen edustajat tekivät alueelle maastokäynnin 30.4.2002.

Laaditut selvitykset ja muut käytettävissä olevat tiedot esiintymästä osoittavat, että luonnonsuojelulain 47 §:n 1 momentissa ja luonnonsuojeluasetuksen 22 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltava laji, äärimmäisen uhanalainen purohyrrä (*Bembidion monticola*), esiintyy liitekarttaan merkityllä paikalla Espoon kaupungin omistamalla puistoalueella 72 P 4 ja että mainittu esiintymispaikka on lajin säilymiselle tärkeä. Esiintymän säilyminen vaatii päätöksessä määriteltyjä rajoja.

SOVELLETUT LAINKOHDAT

Luonnonsuojelulaki 47 § 1-3 mom.
Luonnonsuojeluasetus 22 §

PÄÄTÖKSEN KUULUTTAMINEN JA RAUHOITUKSEN MERKITSEMINEN MAASTOON JA KIINTEISTÖREKISTERIIN

Tämä päätös kuulutetaan kunnallisista kuulutuksista säädetyssä järjestyksessä Espoon kaupungissa. Päätöksestä tehdään merkintä kiinteistörekisteriin ja tilan kartalle. Tarvittaessa Uudenmaan ympäristökeskus merkitsee esiintymispaikan rajat maastoon.

MUUTOKSENHAKU

Tämä päätös on luonnonsuojelulain 47 §:n 3 momentin nojalla voimassa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, jollei Helsingin hallinto-oikeus toisin päättä.

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella.

Valitusosoitus on liitteenä.

Osastopäällikkö

Eeva-Riitta Puomio

Ylitarkastaja

Leena Eerola

LIITTEET

1 kartta
Valitusosoitus

PÄÄTÖS

Espoon kaupunki
PL 5
02771 ESPOO

SAANTITODISTUKSELLA

TIEDOKSI

Espoon ympäristökeskus
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Uudenmaan liitto
Rannikon metsäkeskus
Uudenmaan maanmittaustoimisto
Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri

MAKSUTTA